

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 08. maja 2020. godine
Br. Ref.:RK 1559/20

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučaju br. KI58/18

Podnosilac

“IIC Assistance”

Zahtev za ocenu ustavnosti presude ARJ. UZVP br. 69/2017 Vrhovnog suda od 25.januara 2018. godine

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Bajram Ljatifi, zamenik predsednika
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija
Gresa Caka-Nimani, sudija
Safet Hoxha, sudija
Radomir Laban, sudija
Remzije Istrefi-Peci, sudija i
Nexhmi Rexhepi, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev je podneo “IIC Assistance“ sa sedištem u Prištini, koga zastupaju ovlašćeni zastupnici Besnik Z. Nikqi i Visar Morina predstavnici advokatske kancelarije “ICS Assistance“ iz Prištine (u daljem tekstu: podnosilac zahteva).

Osporena odluka

2. Podnosilac zahteva osporava presudu Vrhovnog suda [ARJ. UZVP br. 69/ 2017] od 25. januara 2018. godine.

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar je ocena ustavnosti osporene odluke, kojom su, navodno podnosiocu povređena prava i slobode garantovane članom 31 [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustav) u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda (u daljem tekstu: EKLP) kao i člana 49 [Pravo na Rad i Obavljanje Profesije] Ustava.

Pravni osnov

4. Zahtev je zasnovan na stavu 4 člana 21 [Opšta načela] i stavovima 1 i 7 člana 113 [Jurisdikcija i Ovlašćene strane] Ustava, na članu 22. [Procesuiranje podnesaka] i članu 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 32 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik o Radu).
5. Dana 31. maja 2018. godine, ustavni Sud Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud) je na administrativnoj sednici usvojio izmene i dopune Poslovnika o radu, koji je objavljen u Službenom listu Republike Kosovo 21. juna 2018. godine i stupio je na snagu 15 (petnaest) dana nakon njegovog objavljivanja. Sledstveno, pri razmatranju zahteva Sud se poziva na pravne odredbe novog Poslovnika koji je na snazi.

Postupak pred Ustavnim sudom

6. Dana 16. aprila 2018. godine, podnosilac je podnev zahtev Sudu.
7. Dana 18. aprila 2018. godine, predsednica Suda je imenovala sudiju Almiro Rodrigues za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Ivan Cukalović (predsedavajući), Arta Rama Hajrizi i Selvete Gërzhaliu Krasniqi.
8. Dana 25. aprila 2018. godine, Sud je obavestio podnosioca zahteva o registraciji zahteva i kopiju zahteva je prosledio Vrhovnom sudu.
9. Dana 16. juna 2018. godine, okončan je mandat sledećim sudijama: Snezhana Botusharova i Almiro Rodrigues. Dana 26. juna 2018. godine, okončan je mandat sledećim sudijama: Altay Suroy i Ivan Čukalović.
10. Dana 9. avgusta 2018. godine, predsednik Republike Kosovo je imenovao nove sudije: Bajram Ljatifi, Safet Hoxha, Radomir Laban, Remzije Istrefi-Peci i Nexhmi Rexhepi.

11. Dana 22. avgusta 2018. godine, predsednica Suda je donela odluku o zameni sudije izvestioca Almiro Rodrigues, i umesto njega za sudiju izvestioca je imenovala sudiju Remzije Istrefi-Peci.
12. Dana 11. decembra 2018. godine, podnosilac je Sudu dostavio dodatna dokumenta.
13. Dana 29. januara 2019. godine, predsednica Suda je donela odluku o imenovanju novog Veća za razmatranje, u sastavu sudija: Arta Rama-Hajrizi (predsedavajuća), Bekim Sejdiu i Selvete Gërzhaliu-Krasniqi.
14. Dana 15. aprila 2020. godine, nakon razmatranja izveštaja sudije izvestioca, Veće za razmatranje, je iznelo preporuku Sudu za neprihvatljivost zahteva.

Pregled činjenica

15. Dana 25. jula 2002. godine, Bankarski i platni autoritet Kosova, kao prethodnik Centralne banke Republike Kosovo (u daljem tekstu: CBK), je doneo odluku br. 009, kojom je podnosilac zahteva (IIC Assistance) licenciran kao kancelariju za tretiranje štete.
16. Dana 18. jula 2012. godine, Izvršni odbor CBK je doneo odluku br. [49 – 30/ 2012], kojom je podnosiocu zahteva (IIC Assistance) suspendovana licenca zbog iz razloga što, *”za kontrolisane godine nije revidirao godišnje finansijske izveštaje, kako se traži članom 49.1 Uredbe br. 2001/ 25 o licenciranju. Nije instalirao adekvatan sistem unutrašnjih kontrola i tretirao je predmete za koje su kontroleri CBK-a utvrdili da imaju falsifikovani i inscenirani sadržaj”*. Ovom odlukom Izvršni odbor CBK je obavezao podnosioca zahteva da prekine bilo kakvo angažovanje što se tiče aktivnosti osiguranja.
17. Dana 23. aprila 2013. godine, CBK je izvršio fokusiranu kontrolu kancelarije podnosioca zahteva, zato što je *„CBK primio informacije od finansijskih institucija da „IIC Assistance“ deluje u oblasti tretiranja šteta sa suspendovanom licencom“*. Tokom kontrole službenika CBK-a od strane menadžmenta „IIC Assistance“ (i) predstavljena je odluka o suspenziji licence kao i obaveštenje saradnicima „IIC Assistance“ a u vezi sa odlukom CBK-a br. 49-30/2012 o suspenziji licence; (ii) službenike CBK-a je obavestio menadžment „IIC Assistance“ da sada ova kancelarija deluje po drugom imenu kao „ICS Assistance“; (iii) da „ICS Assistance“ ima drugu organizacionu strukturu, kao i da se takođe bavi drugim delovanjem; kao i (iv) „ICS Assistance“ je licencirano od strane Ministarstva Trgovine i Industrije.
18. Kontrolori Odeljenja za licenciranje i regulisanje CBK su pregledali *„ICS Assistance“ i na osnovu procene dokumentacije koja je primljena od strane Kosovskog biroa Osiguranja, utvrđeno je da je „ICS Assistance vršilo aktivnosti procena šteta bez licenciranja od strane CBK-a“*. Kontrolori Odeljenja za licenciranje i regulisanje CBK-a su dali preporuku izvršnom odboru CBK da zbog utvrđenih povreda podnosiocu zahteva ukine licenca za tretiranje štete.
19. Dana 30. aprila 2013. godine, Izvršni odbor CBK je odlukom [br. 26 – 08/ 2013] ukinuo licencu za tretiranje štete podnosiocu zahteva sa obrazloženjem, *„IIC*

Assistance“, koji su u stvari bliske osobe koje su radile i za „IIC Assistance“, su predstavili CBK-u lažne činjenice u vezi sa aktivnošću koju sada vrše (po njima, pravna strdstva, regrese, itd)“. „IIC Assistance i „ICS Assistance“ rukovode osobe iz iste porodice, i imajući u vidu da su isti predstavili lažne činjenice CBK-u, te osobe se prema vodiču za licenciranje, koji korist CBK, ne smatraju dalje „prikladnim i odgovarajućim“ (*Fit and proper*), kao što se određuje članom 52 Uredbe br. 2001/ 25.“

20. Dana 06. juna 2013. godine, podnosilac zahteva je podneo tužbu Osnovnom sudu u Prištini–Odeljenju za upravna pitanja protiv CBK, kojom je tražio: poništenje odluke [br. 26 – 08/ 2013] od 30. aprila 2013. godine CBK, navodeći da CBK, *“nije pravilno utvrdila činjenično stanje, što je i direktna posledica pogrešnih i neodrživih zaključaka koji su rezultirali donošenjem protivzakonite odluke”*.
21. Dana 19. januara 2016. godine, Osnovni sud u Prištini–Odeljenju za upravna pitanja je, presudom [A. br. 767/ 13] odbio, kao neosnovanu, tužbu podnosilaca zahteva, sa obrazloženjem, *“odluke tužene koja je osporena tužbom je pravično i zasnovano na zakon, jer je isti donet nakon potvrđivanja svih relevantnih činjenica i zasnovan je na zakonskim odredbama na snazi.”*
22. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je na presudu [A. br. 767/ 13] od 19. januara 2016. godine Osnovnog suda podneo žalbu Apelacionim sudom–Odeljenje za upravna pitanja, zbog *“osnovnih povreda upravnog/ spornog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava”*. Ovom žalbom podnosilac je od Apelacionog suda takođe tražio: da se poništi presuda [A. br. 767/13] Osnovnog suda u Prištini–Odeljenja za upravna pitanja i odluka [br. 26 – 08/ 2013] CBK.
23. Dana 26. aprila 2016. godine, Apelacioni sud–Odeljenje za upravna pitanja je doneo presudu [AA. br. 757/2016], putem koje je usvojio, kao osnovanu, žalbu podnosilaca zahteva i presudu [A. br. 767/ 2013, od 19.01.2016. godine] Osnovnog suda u Prištini– Odeljenja za upravna pitanja je ukinuo i predmet se vratio istom na ponovno suđenje i odlučivanje. U svojoj presudi Apelacioni sud je obavezao Osnovni sud : *“ da sporni predmet bude razmotren u celosti i da se na siguran način potvrde relevantne činjenice koje su od uticaja za rešavanje spora, i da na određeni i potpuni način navede sporne činjenice i iz kojih razloga ih uzima kao dokazane ili ne dokazane, jasno navodeći razloge o konačnim činjenicama na razuman način, koje se trebaju obrazložiti. Nakon pravičnog i potpunog potvrđivanja činjeničnog stanja, Prvostepeni sud ima mogućnost da donese pravičnu i zakonitu odluku u smislu odredaba Zakona o upravnim sporovima.”*
24. Dana 14. decembra 2016. godine, u ponovljenom postupku Osnovni sud u Prištini–Odeljenje za upravna pitanja je presudom [A. br. 657/ 16] odbio tužbu podnosilaca zahteva, kao neosnovanu. U delu obrazloženja koji se tiče preporuke Apelacionog suda Osnovni sud *inter alia* navodi:

“potvrđuje se i tvrdnja kao u obrazloženju osporene odluke da su zastupnici tužilje, povodom kontrolisanja od 28.03.2013. godine, tuženoj predstavili činjenice koje su lažne, izjavivši da je ICS Assistance

kancelarija za pravno savetovanje, regrese i da njihova aktivnost nije tretiranje štete, a gore citirane komunikacije potvrđuju da su isti vršili aktivnost tretiranja štete.”

25. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je na presudu Osnovnog suda podneo žalbu pred Apelacionim sudom—Odeljenje za upravna pitanja, zbog *“osnovnih povreda upravnog/ spornog postupka, pogrešnog i nepotpunog utvrđivanja činjeničnog stanja i pogrešne primene materijalnog prava”*. putem koje je tražio: da se poništi presuda [A. br. 657/16 od 14. decembra 2016. godine] Osnovnog suda u Prištini.
26. Dana 05. oktobra 2017. godine, Apelacioni sud je doneo presudu [AA. br. 81/2017], putem koje je odbio, kao neosnovanu, žalbu podnosioca zahteva i potvrdio je presudu prvostepenog suda [A. Br. 657/ 2016], od 14. decembra 2016. godine.
27. U obrazloženju svoje presude Apelacioni sud navodi da na osnovu:

“elektronske komunikacije od 28.01.2013.; 29.01.2013.; i 13.02.2013. godine, između predstavnika ICS Assistance i KBO-a, kojim se potvrđuje da je isti referisan kao licencirana kancelarija za tretiranje štete, tako da takvo delo čini povredu člana 9.1 Uredbe br. 2001/ 25, koji određuje da „Niko ne može da se angažuje u poslovanju kompanije osiguranja ili posrednika osiguranja na Kosovu, ako nije licenciran od CBK-a i člana 4.1 Uredbe 5 a) o licenciranju regulatora/ nadzornika štete osiguranja, od 28.03.2002. godine, po kojem „Nijedna osoba se neće angažovati u predviđenoj delatnosti ovim pravilom, ili pretendirati da deluje kao licencirano lice, sem ako je licenciran na osnovu ovog pravila. Stoga, sa pravom je utvrđeno da takvo delo sadrži osnovu za poništenje licence, u skladu sa stavom (o), člana 15.1 Uredbe br. 2001/ 25. Dok, u pogledu člana 52.3 Uredbe, ova lica se prema vodiču za licenciranje koji koristi CBK, ne smatraju dalje kao „prikladnim i odgovarajućim“. Stoga, pošto tužilac nije predstavio sudu nijedan dokaz koji utvrđuje suprotno, tuženi organ je pravedno primenio odredbe upravnog postupka i materijalnog prava kada je ukinuo licencu tužioca jer je iz izvedenih dokaza potvrđeno da tužilac nije delovao u skladu sa odredbama na snazi.[...] Takođe, veće ovog suda je ocenio kao neosnovane navode tužioca u žalbi, da u postupku u ovom predmetu imamo suštinske povrede odredaba spornog postupka iz člana 182. stav 2. tačka n) i člana 182. stav 1., vezano za član 199. ZPP-a. Jer nije učinio nikakvu tvrđenu povredu prema članu 9.1 i 15.1. Uredbe 2001/ 25. Nakon toga, da Prvostepeni sud nije delovao prema sugestijama Drugostepenog suda da povodom ponovnog odlučivanja utvrdi neke od konačnih i spornih činjenica preko strana u sporu da ponovo ima nedostataka, odnosno povrede i nedostataka u postupku predmeta iz Prvostepenog suda. Veće ovog suda ocenjuje da su ove žalbene tvrdnje neosnovane, jer je osporena presuda Prvostepenog suda jasna i razumljiva i u obrazloženju istog su dati potrebni razlozi za konačne činjenice koje prihvata i ovaj sud. ”

28. Neutvrđenog datuma, podnosilac zahteva je podneo zahtev Vrhovnom sudu za vanredno razmatranje presude Apelacionog suda [AA. br. 81/2017] od 05. oktobra 2017. godine.

29. Dana 25. januara 2018. godine, Vrhovni sud je presudom [ARJ.UZVP.br. 69/2017], odbio, kao neosnovan, zahtev podnosioca zahteva za vanredno razmatranje presude Apelacionog suda [AA. br. 81/2017] od 05. oktobra 2017. godine], utvrđujući, “*ovaj sud ocenjuje kao redovnim i zasnovanim na zakon, pravni stav sudija nižih instanica, povodom odbijanja tužbe tužioca, podnete protiv odluke CBK-a br. 26 – 28/ 2013, od 30.04.2013. godine, jer je upravni organ – tuženi CBK, u redovnom zakonskom procesu ukinuo licencu tužiocu, u skladu sa članovima 9.1, 15.1 i 52. Uredbe br. 2001/ 25 o licenciranju, nadzoru i regulisanju kompanija za osiguranje i posrednika osiguranja, kao i zakona br. 03/ L – 209, za Centralnu banku Kosova. [...] da su navodi podnosioca zahteva neosnovani, jer je presuda drugog stepena sadrži dovoljne razloge i ocenjene su sve činjenice u ovom pravnom predmetu, da je odluka drugog stepena jasna i razumljiva i da su u obrazloženju istog dati potrebna razjašnjenja o konačnim činjenicama koje prihvata i ovaj sud. Materijalno pravo je primenjeno na pravi način i zakon nije povređen u štetu tužioca.*”

Navodi podnosioca

30. Podnosilac zahteva tvrdi da je Vrhovni sud osporenom odlukom njemu povredio prava zagaranovana članom 31. [Pravo na pravično i nepristrasno suđenje] u vezi sa članom 6 (Pravo na pravično suđenje) EKLjP kao i prava zagaranovana članom 49. [Pravo na Rad i Obavljanje Profesije] Ustava, kao i princip proporcionalnosti prilikom donošenja odluke o ograničenjima prilikom uživanja ustavnog prava na rad i obavljanje profesije.

Navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom člana 31 Ustava u vezi sa članom 6 EKLjP-a

31. Podnosilac zahteva tvrdi da neuspeh sudova svih instanci da uzmu u obzir izjave i dokaze koji su predloženi od strane podnosioca zahteva je u suprotnosti sa: **(i)** pravom na obrazloženu odluku i **(ii)** principom jednakosti oružja.
32. U vezi sa **(i)** povredom prava na jedno obrazloženu odluku, podnosilac zahteva navodi da osporenu odluku “*karakterizuje nedostatak adekvatnog obrazloženja, odnosno da Vrhovni sud nije dao dovoljna i adekvatna obrazloženja vezano za odbijanje zahteva podnosioca za vanredno ponovno razmatranje Presude Apelacionog suda Kosova [AA. br. 81/2017], od 5. oktobra 2017. godine i Osnovnog suda u Prištini/odeljenje za upravna pitanja [A. br. 657/16] od 14. decembra 2016. godine.*”
33. Podnosilac zahteva navodi da „*Vrhovni sud nije uspeo da razmotri ključna pitanja koja su navedena od podnosioca na svim sudskim nivoima, pred osnovnim, apelacionim i Vrhovnim sudom*“. Po navodima podnosioca zahteva “*Presuda Vrhovnog suda Kosova je samo overila odluke nižestepenih sudova i nije uspela da pruži puno i adekvatno obrazloženje u vezi sa navedenim pitanjima, [...]*“.
34. Specifično, podnosilac zahteva tvrdi da „*Vrhovni sud je u potpunosti ignorisao navode u vezi sa utvrđivanjem spornog pitanja, odnosno da li je IIC Assistance nastavio da deluje u oblasti tretiranja šteta bez licence. Sud se oslanjao samo*

na pretpostavke i unutrašnje izveštaje CBK-a (takozvana fokusirana kontrola ali nije utvrdio u kojim slučajevima su identifikovane štete sa brojem protokola tretirane bez licence od strane tužioca. Po podnosioci zahteva „Činjenica da je Vrhovni sud odlučio u vezi sa ovim oslanjajući se na unutrašnje izveštaje i ne procenjivanjem odgovarajućih spisa predmeta koji su razmatrani kao dokazi, ili u slučaju potrebe da se zatraži i mišljenje nekog veštaka iz oblasti osiguranja, čini ovu odluku nekompletnom u smislu adekvatnog obrazloženja.

35. U vezi ovih tvrdnji podnosilac zahteva vezano za nedostatkom adekvatnog obrazloženja navodi i citira odluke Suda, KI 55/09, KI 135/14, 138 15 i KI 97 16 kao i odluke ESLJP, *Hiro Balani v Spain* [1994], *Ruiz Torija v Spain* [1994], *Helle v Finland* [1997], *Suominen v Finland* [2003] i *Gradinar v Moldova* [2008].
36. Što se tiče **(ii)** povrede principa jednakosti oružja, podnosilac zahteva smatra da je, „*neuspeh sudova u svim instancama da uzmu u obzir predložene činjenice i dokaze od podnosioca, u suprotnošću je sa principom jednakosti oružja i pravom na obrazloženu odluku, kao temeljni elementi prava za pravično i nepristrasno suđenje*”.
37. U vezi ovih tvrdnji o povredi principa jednakosti oružaja u njegovom slučaju podnosilac navodi i citira odluku Suda, KI 31/17, kao i odluke ESLJP, *Feldbrugge v Holandije* [1986] i *Dombo Beheer B.V. v Holandije* [1993], *Vand de Hurk protiv Holandije* [1994].
38. Podnosilac zahteva naglašava da je „*izrazio zabrinutost zbog neprihvatljivosti dokaza i navoda o zakonitosti oduzimanja licence na svim sudskim instancama, ali sudovi nisu zauzeli stav u vezi sa ovom zabrinutošću i samim tim su povredili „pravičnu ravnotežu“ što je uslov za jednakost oružja između sudskih strana u upravnom postupku*“.
39. Podnosilac zahteva takođe smatra da „*sama činjenica da je izveštaj na osnovu kojeg je oduzeta licenca sastavljen od strane zaposlenih u jednoj javnoj instituciji (CBK) koja se finansira iz državnog budžeta, ne obrazlaže strah da ovi službenici nisu možda delovali na neutralan i nepristrasan način prilikom davanja svojim profesionalnih mišljenja u vezi sa ovim slučajem*”.
40. Podnosilac zahteva tvrdi da je kršenje jednakosti oružaja u njegovom slučaju rezultiralo smišljenom i neadekvatnom odlukom Vrhovnog suda. Konkretno podnosilac smatra da „*bilo kakav stav u presudi suda kojem nije pridruženo adekvatno obrazloženje koje se zasniva na zakonu podrazumeva da sud (u ovom slučaju Vrhovni sud Republike Kosova) nije posvetio dovoljno pažnje pravilnom utvrđivanju ključnih činjenica zasnovanih na zakonskim propisima*“.
41. Po navodima podnosioca „*u postupcima ponovnog sudskog razmatranja, jedno stereotipno ponavljanje razloga nižestepenih sudova se ne smatra dovoljnim. Pogotovo ako sud vrši ocenu ograničenja mešanja organa u vršenje ljudskih prava i sloboda (oduzimanje dozvole), dosta ne neophodno da se pozabavi svim relevantnim zahtevima strane koja se poziva, kao i da se razmotri i oceni*

stepen mešanja i izricanja ograničavajućih mera u odnosu na pravo strane i navedene tvrdnje.“

42. Podnosilac zahteva naglašava važnost koju Ustavni Sud u svojoj jurisprudenciji pridaje obrazloženoj odluci i navodi da *„Pitanje obrazloženja sudskih odluka je još važnije ukoliko se smatra da Vrhovni sud sudski organ krajnje instance, čije odluke postavljaju presedan – što može biti od posebnog značaja za nižestepene sudove. Neuspeh Vrhovnog suda da pruži adekvatno i dovoljno obrazloženje, na osnovu zakona takođe krši princip pravne sigurnosti za strane i onemogućuje razvoj jedne konstantne prakse u sudskim tumačenjima za slične slučajeve.*
43. Podnosilac zahteva tvrdi da se ne primenjuje sudska praksa ustavnog suda i poziva se i još jednom citira slučajeve KI55/09, KI135/14, KI97/16 i KI 138/15, smatrajući da navodi Ustavnog suda u navedenim slučajevima a posebno navodi Ustavnog suda u slučaju KI 138/15 *„... važi takođe i za ovaj konkretan slučaj.“* Po navodima podnosioca *„...gore citirani slučaj odgovara i identičan je ovom slučaju i u nekom drugom segmentu, jer se isti tiče pitanja mešanja u sporu za dva različita subjekta (ovde IIC Assistance i ICS Assistance) gde nižestepeni sudovi nisu pravilno uspeali da utvrde ovu činjenicu, što je direktno uticalo na napadnute sudske odluke.“*
44. Podnosilac takođe kaže da *„Vrhovni sud Republike Kosova u ovom konkretnom slučaju ne samo da nije dao jednu obrazloženu odluku na adekvatan način, sud nije uspeo ni da ispuni ustavnu obavezu u skladu sa članom 53 Ustava da tretira sudske pitanje u kontekstu sa relevantnom praksom evropskog suda, a pogotovo nije izvršio analizu da li je administrativno mešanje u ograničavanju prava na rad u slučaju povlačenja licence bilo proporcionalno i neophodno.“* S tim u vezi, podnosilac se ponovo poziva na slučajeve ESLJP-a *Boldea protiv Rumunije [2007], Hiro Balani protiv Španije [1994], 45, stav 27, Ruiz Torija protiv Španije [1994] 47, stav 29, Helle protiv Finske [1997] 105, stav 55, Suominen protiv Finske [2003] 330, stav 34, i Gradinar protiv Moldavije [2008], 279, stav 107.*

(iii) Podnosilac zahteva takodje navodi i povredu člana 49 [Pravo na rad i obavljanje profesije] Ustava, kao i principa proporcionalnosti u slučaju postavljanja ograničenja na uživanje ustavnog prava na rad i obavljanje profesije

45. Podnosilac tvrdi da Presuda Vrhovnog suda ARJ. UZVP br. 69/2017 od 25. januara 2018. godine, *„krši i član 49 Ustava Kosova koji garantuje pravo na rad i obavljanje profesije kao i princip proporcionalnosti prilikom postavljanja ograničenja na uživanje ustavnog prava na rad i obavljanje profesije.“*
46. Podnosilac zahteva naglašava da, *„neuspeh Vrhovnog suda da pruži adekvatno obrazloženje sudske odluke u upravnom predmetu koji se referiše nezakonitog ukidanja licence podnosioca od strane CBK-a na otvoreni način čini ugrožavanje prava na posao i slobodno vršenje profesije [...]“*
47. Pozivajući se na princip proporcionalnosti podnosilac zahteva naglašava da *„u konkretnom slučaju se jasno primećuje da ovaj ustavni princip nije ispoštovan*

bilo od CBK bilo od odgovarajućih sudova, uključujući i Vrhovni sud zato što je IIC Assestance izrečena najteža mera u okviru svih kaznenih mera (povlačenje licence) od ukupno 18 mera koje su dostupne CBK-u, na osnovu člana 77, stav 1(r) čineći nemogućim vršenje aktivnosti i usluga za koje je osnovano.“

48. Po navodima podnosioca zahteva „CBK i odgovarajući sudovi nisu delovali u skladu sa članom 49 i članom 55 ustava Republike Kosova... jer nisu uspeali da procene da li je postavljanje jednog takvog ograničenja (povlačenje licence kao najstrožije mere) proporcionalno za dostizanje legitimnog i potrebnog cilja u ovom konkretnom slučaju. S tim u vezi, podnosilac navodi i citira odluku ESLJP, *Tre Traktor Aktiebolag v. Sweden* [1984].
49. Podnosilac zahteva dalje dodaje da „CBK i odgovarajući sud, uključujući i Vrhovni sud nisu delovali u skladu sa članom 67 Zakona o CBK-u, zato ,to nisu uzeti u obzir kriterijumi koji su propisani u zakonu kao ni ustavni kriterijum za proporcijalnu umešanost prilikom donošenja administrativnih ograničenja u uživanju ustavnih prava (sloboda rada i odabira profesije).“
50. Na kraju, podnosilac zahteva traži od Suda da osporenu odluku proglasi ništavnom, da predmet vrati na ponovno suđenje i ponovno odlučivanje.
51. U svom dodatnom zahtevu podnosilac predlaže Sudu, „da u slučaju poništenja osporene odluke Vrhovnog suda Kosova, kao odluke zadnje sudske instance, da upućuje da se i odluke sudova nižih instanci, donete u suprotnosti sa ustavnim pravima i slobodama, nemaju pravnu moć od trenutka donošenja odluke Ustavnog suda Kosova „

Relevantne zakonske odredbe

UNMIK Uredbe 2001/ 25 Od 5 oktobra 2001 godine

O davanju dozvola za rad, nadzoru i uređenju osiguravajućih zavoda i posrednika osiguranja

[...]

Član 9. Zabrane

9.1 Niko ne sme da se bavi poslovanjem osiguravajućeg zavoda niti posrednika osiguranja na Kosovu osim uz dozvolu za rad koju izdaje UBPPK.

9.2 Niko ne sme da koristi reč "osiguranje" ili reči izvedene iz reči "Osiguranje" u pogledu poslovanja, zaštitnog znaka, proizvoda ili usluga bez dozvole za rad izdat od UBPPK. Štaviše, niko ne bi trebalo da pogrešno predstavlja materijalne činjenice niti pogrešno predstavljanje ili lažno predstavljanje niti bilo šta učiniti šta stvoriti lažnu ili lažnu iluziju ili se baviti bilo čime manipulativni instrument ili praksa u vezi s izdavanjem police osiguranja.

[...]

Član 15 Razlozi za opoziv dozvole za rad osiguravajućeg zavoda a i posrednika osiguranja

Član 15. 1 UBPPK može da opozove dozvolu za rad bez predhodnog obaveštenja ako utvrdi da:

[...]

(o) Osiguravajući zavod ili posrednik osiguranja su namerno dali lažnu ili obmanjujuću informaciju svojim osiguranicima ili UBPPK;

[...]

Član 49
Spoljna Revizija

1. Osiguravajući zavodi i posrednici osiguranja imaju godišnju reviziju svojih finansijskih izveštaja koju vrši ovlašćena revizorska firma.

[...]

POGLAVLJE VIII UPRAVLJANJE KORPORACIJOM I INTERNA
KONTROLA

Član 52 Principi Upravljanja

3. Direktori i službenici osiguravajućeg zavoda ili posrednika osiguranja, i rukovodioci ogranaka, moraju biti «sposobna i ispravna» lica da bi vršili ovu ulogu. Oni ne smeju da dozvole da njihove veze sa deoničarima, ostalim direktorima, ostalim službenicima i zaposlenima osiguravajućeg zavoda ili posrednika osiguranja utiču na njihove odgovornosti punomoćnika prema osiguranicima ni na koji način.

Prihvatljivost zahteva

52. Sud prvo ispituje da li je podnosilac ispunio sve uslove prihvatljivosti, predviđene Ustavom i dalje precizirane Zakonom i Poslovníkom.

53. U tom smislu, Sud se poziva na članove 21. 4 i 113 .7 Ustava, koji propisuju:

Član 21

“[...]

4. Ustavom utvrđena prava i osnovne slobode važe i za pravna lica, onoliko koliko su izvodljiva”.

[...]

Član 113

„(1) Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.

[...]

„(7) Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom“.

54. Sud se poziva i na član 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuje:

„Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku.“

55. U tom smislu, Sud smatra da je podnosilac zahteva ovlašćena strana, da je iscrpeo sva pravna sredstva i da je podneo zahtev u propisanom roku.

56. Međutim, Sud se dalje poziva na član 48. Zakona, koji propisuje:

„Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori“.

57. Pored toga, Sud se poziva na pravilo 39 (2) [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika o radu, koje predviđa:

„(2) Sud može smatrati zahtev neprihvatljivim, ako je zahtev očigledno neosnovan, jer podnosilac nije dovoljno dokazao i potkrepio tvrdnju.“

58. Sud smatra da se navodi podnosioca mogu svesti na:

(i) povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP u vezi sa pravom na obrazloženu odluku,

(ii) povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP-u vezi sa načelom jednakosti oružja i

(iii) povrede člana 49 Ustava, kao i principa proporcionalnosti prilikom određivanja ograničenja na uživanje ustavnog prava na rad i obavljanje profesije.

(i) Što se tiče tvrdnji povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP-a u vezi sa pravom na obrazloženu odluku

59. U vezi sa navodom o nedostatku obrazloženja odluke, Sud podseća da na osnovu sudske prakse ovog Suda kao i sudske prakse ESLJP-a pravo na pravično suđenje uključuje i pravo na obrazloženu odluku. Sud naglašava da on već ima konsolidovanu praksu u vezi sa pravom na obrazloženu sudsku odluku koje je zagarantovano članom 31. Ustava u vezi sa članom 6. EKLJP, osnovna načela koja se odnose na pravo na obrazloženu sudsku odluku su razrađena i u slučajevima ovog Suda (KI72/12, *Veton Berisha i Ilfete Haziri*, presuda od 17. decembra 2012. godine; KI22/16, *Naser Husaj*, presuda od 09. juna 2017. godine; KI97/16, podnosilac *"IKK Classic"*, presuda od 09. januara 2018. godine; i KI 143/16, *Muharrem Blaku* i drugi, rešenje o neprihvatljivosti od 13. juna 2018. godine; kao i KI 24/17, podnosilac *Bedri Salihu*, Presuda od 27. maja 2019. godine), a i ESLJP-a (vidi predmete ESLJP-a *Hadjianastassiou protiv*

- Grčke*, presuda od 16. decembra 1992. godine; *Van de Hurk protiv Holandije*, presuda od 19. aprila 1994. godine; *Hiro Balani protiv Španije*, presuda od 09. decembra 1994. godine; *Higgins i drugi protiv Francuske*, presuda od 19. februara 1998. godine; *Garcia Ruiz protiv Španije*, presuda od 21. januara 1999. godine; *Hirvisaari protiv Finske*, od 27. septembra 2001. godine; *Suominen protiv Finske*, presuda od 01. jula 2003. godine; *Buzescu protiv Rumunije*, presuda od 24. maja 2005. godine; *Pronina protiv Ukrajine*, presuda od 18. jula 2006. godine, i *Tatishvili protiv Rusije*, presuda od 22. februara 2007. godine).
60. Na osnovu svoje konsolidovane sudske prakse, ESLJP smatra da, na osnovu principa pravilne administracije pravde, odluke sudova i veća treba da naglase na pravilan način razloge na kojima se te odluke zasnivaju (Vidi *Tatishvili protiv Rusije*, br. 1509/02, Presuda ESLJP-a od 22. februara 2007. godine, stav 58; *Hiro Balani protiv Španije*, ESLJP, predstavka br. 18064/91, Presuda od 9. decembra 1994. godine, stav. 27; *Higgins i drugi protiv Francuske*, ESLJP, predstavka br. 134/1996/753/952, Presuda od 19. februara 1998. godine, stav 42; *Papon protiv Francuske*, ESLJP, predstavka br. 54210/00, Presuda od 7. juna 2001. godine).
61. Pored toga, iako je ESLJP utvrdio da domaći organi uživaju značajnu slobodu u izboru odgovarajućih sredstava kako bi se obezbedilo da njihovi pravosudni sistemi postupaju u skladu sa zahtevima iz člana 6 (1) EKLJP, njihovi sudovi bi trebalo da “pokažu sa dovoljno jasnoće osnove koji su služili za donošenje njihovih odluka” (vidi *Hadjianastassiou protiv Grčke*, presuda ESLJP-a od 16. decembra 1992. godine, stav 33). Međutim, ova obaveza suda se ne može smatrati kao zahtev za jedan detaljan odgovor na svaki argument. Stepem u kojem se izvršava dužnost da se navede razlog može varirati u zavisnosti od prirode odluke i treba da se odredbi u svetlu okolnosti slučaja. Postoje ključni navodi podnosioca zahteva koji se trebaju razmotriti i dati razlozi trebaju biti zasnovani na zakonu koji se primenjuje.
62. Po sudskoj praksi ESLJP-a, osnovna funkcija obrazložene odluke da pokaže strankama da su saslušane. Pored toga, obrazložena odluka daje stranci priliku da se žali protiv nje, kao i mogućnost da odluku razmatra žalbeni organ. Samo davanjem obrazložene odluke može postojati javni nadzor nad sprovođenjem pravde (vidi, *mutatis mutandis*, slučaj ESLJP-a, *Hirvisaari protiv Finske*, br. 49684/99, stav 30, presuda od 27. septembra 2001. godine; vidi takođe *Tatishvili protiv Rusije*, ESLJP, predstavka br. 1509/02, Presuda od 22. februara 2007, stav 58).
63. U skladu sa praksom ESLJP-a, Ustavni sud Kosova je naglasio da, iako sudovi nisu obavezni da adresiraju sve navode koji su podneti od strane podnosioca, sudovi ipak, treba da adresiraju navode koji su suštinski za njihove slučajeve (Vidi *mutatis mutandis* slučaj *IKK Classic*, Presuda od 9. februara 2016. godine, stav 53).
64. Samim tim, Sud ponavlja da pravo na dobijanje jedne sudske odluke u skladu sa zakonom uključuje i obavezu da sudovi daju razloge za svoje odluke, kako na proceduralnom nivou tako i na materijalnom nivou (Vidi *mutatis mutandis* slučaj *IKK Classic*, Presuda od 9. februara 2016. godine, stav 54).

Primena gore navedenih standarda u slučaju podnosioca zahteva

65. Sud podseća da podnosilac zahteva tvrdi da se osporena presuda „karakterizuje nedostatak adekvatnog obrazloženja, odnosno da Vrhovni sud nije dao dovoljna i adekvatna obrazloženja vezano za odbijanje zahteva podnosioca za vanredno ponovno razmatranje Presude Apelacionog suda Kosova [AA. br. 81/2017, od 5. oktobra 2017. godine] i Osnovnog suda u Prištini/odeljenje za upravna pitanja [A. br. 657/16 od 14. decembra 2016. godine].“ Drugi specifični navodi podnosioca zahteva u vezi sa nedostatkom obrazložene sudske odluke su razmotreni u stavovima 30-31 ovog Rešenja.
66. U ovom konkretnom slučaju, Sud primećuje da je Apelacioni sud [Presuda AA. br. 75/2016] prihvatio kao osnovanu žalbu podnosioca zahteva i poništio je Presudu Osnovnog suda [A. br. 767/ 2013], i vratio je predmet na ponovno odlučivanje. Apelacioni sud je obavezao Osnovni sud, *“da sporni predmet bude razmotren u celosti i da se na siguran način potvrde relevantne činjenice koje su od uticaja za rešavanje spora, i da na određeni i potpuni način navede sporne činjenice i iz kojih razloga ih uzima kao dokazane ili ne dokazane, jasno navodeći razloge o konačnim činjenicama na razuman način, koje se trebaju obrazložiti.”*
67. Sud primećuje da je nakon vraćanja predmeta na ponovno suđenje od strane Apelacionog suda, Osnovni sud je preduzeo korake u vezi sa izvođenjem spisa koje je podnosilac predložio. U vezi sa tim, Osnovni sud je, u presudi A. nr. 657/16, obrazložio da:
- “vezano za ne izvođenje spisa kojom je tužilac saopštio partnerima ukidanje licence, međutim, ovaj sud, kao u prvom suđenju kada je izneo ovaj spis i sada ocenjuje da to ne predstavlja osnov za poništenje sporne odluke, jer drugi dokazi, kao što su elektronske komunikacije od 28.01.2013., 29.01.2013., 07.02.2013. i 14.02.2013. godine između predstavnika ICS Assistance i KBO-a, potvrdili suprotno.”*
- [...]
- Stoga, u tom smislu i na osnovu gorepomenutih dokaza, potvrđeno je da je tužba neosnovana a odluka tužene CBK br. 26 – 08/ 2013, od 30. aprila 2013. godine je pravična i zasnovana na zakon i da tim rešenjem nije ugrožen zakon na štetu tužioca.*
68. U vezi sa zahtevom Apelacionog suda da se na siguran način potvrde relevantne činjenice, Osnovni sud je u svojoj Presudi [A. nr. 657/16], nakon što je na osnovu materijalnih dokaza (elektronske komunikacije) utvrdio da se podnosilac referisao kao licencirano lice za tretiranje štete, obrazložio da:

“Sud je prihvatio kao tačnu tvrdnju tužioca da za kompanije koje se bave pravnim savetovanjima i regresima nije potrebno licenciranje od CBK-a, međutim nije prihvatio kao tačnu tvrdnju da predstavnici tužioca u drugoj kompaniji (ICS Assistance) nisu vršili aktivnost tretiranja štete i nisu koristili titulu Licenciranog lica za tretiranje štete (Licenced Loss Adjuster).

U tom smislu, u svojstvu materijalnog dokaza, sud je izveo elektronske komunikacije od 28.01.2013., 29.01.2013., 07.02.2013. i 14.02.2013. godine

između predstavnika ICS Assistance i KBO-a, kojim se potvrđuje da je isti referisan kao licencirano lice za tretiranje štete (Licenced Loss Adjuster).

69. Sa druge strane, Vrhovni sud je u Presudi ARJ.UZVP.br. 69/2017 a u vezi sa nalazima Osnovnog suda, koji su potvrđeni i od strane Apelacionog suda, obrazložio svoju odluku naglašavajući da:

“sudovi niže instance su pravično potvrdili da na osnovu elektronskih komunikacija od 28.01.2013., 29.01.2013. i 14.02.2013. godine, između predstavnika 'ICS Assistance' i KBO-a, pozivajući se u svojstvu kancelarije za tretiranje štete, a što je u suprotnošću sa članom 9.1 Uredbe br. 2001/ 25 o licenciranju, koji predviđa da niko ne može da se angažuje u poslovanju kompanije osiguranja, ako nije licenciran, ili da pokušava da deluje kao licenciran, stoga je pravedno zaključio da je takvo delo osnov za poništenje licence, u skladu sa članom 15.1 (stav. o) Uredbe br. 2001/ 25.

Takođe, ovaj sud ocenjuje kao redovnim i zasnovanim na zakon, pravni stav sudija nižih instanca, povodom odbijanja tužbe tužioca, podnete protiv odluke CBK-a br. 26 – 28/ 2013, od 30.04.2013. godine, jer je upravni organ – tuženi CBK, u redovnom zakonskom procesu ukinuo licencu tužiocu, u skladu sa članovima 9.1, 15.1 i 52. Uredbe br. 2001/ 25 o licenciranju, nadzoru i regulisanju kompanija za osiguranje i posrednika osiguranja, kao i zakona br. 03/ L – 209, za Centralnu banku Kosova.

Kao što je gore izneto, Vrhovni sud konstatuje da su navodi tuženika neosnovani jer je presuda drugog stepena sadrži dovoljne razloge i ocenjene su sve činjenice u ovom pravnom predmetu, da je odluka drugog stepena jasna i razumljiva i da su u obrazloženju istog dati potrebna razjašnjenja o konačnim činjenicama koje prihvata i ovaj sud. Materijalno pravo je primenjeno na pravi način i zakon nije povređen u štetu tužioca.”

70. U ovim okolnostima, Sud smatra da je do zaključaka redovnih sudova, uključujući i Vrhovni sud, došlo nakon detaljnog razmatranja svih argumenata koji su predstavljeni od strane podnosilaca zahteva. Na taj način su, redovni sudovi, uzimajući u obzir nalaze iz Presude Vrhovnog suda ARJ.UZVP.br. 69/2017, potvrdili relevantne činjenice i dali su svoja obrazloženja u vezi sa svojim stavovima.
71. Stoga, Sud utvrđuje da je Presuda Vrhovnog suda ARJ.UZVP.br. 69/2017, jasna i adresira na pravilan način sve tvrdnje koje su navedene od strane podnosioca zahteva, u vezi sa utvrđivanjem relevantnih činjenica vezano za proces ukidanja licence. Obrazloženje koje je dato od strane Vrhovnog suda ispunjava standarde jedne obrazložene odluke, razmotrene iznad i samim tim nije došlo do povrede člana 31 Ustava i člana 6 EKLjP-a.
72. Sud naglašava svoj primarni stav da nije dužnost Ustavnog Suda da se bavi greškama u zakonu za koje se navodi da su počinjene od strane redovnih sudova tokom utvrđivanja činjenica ili primene zakona (zakonitost), izuzev i ukoliko su takve greške mogle povrediti osnovna prava i slobode zaštićene Ustavom (ustavnost). Uistinu, uloga redovnih sudova je da tumače i primenjuju odgovarajuća pravila proceduralnog i materijalnog prava. (vidi, *mutatis*

mutandis, predmet *Garcia Ruiz protiv Španije*, ESLjP br. 30544/96, Presuda od 21. januara 1999. godine, stav 28). Dakle, Ustavni Sud ne može delovati kao „sud četvrtog stepena“ (vidi *mutatis mutandisi* predmet Ustavnog Suda KI 86/11, podnosilac zahteva *Milaim Berisha*, Rešenje o neprihvatljivosti od 5. aprila 2012. godine).

(ii) Što se tiče tvrdnji povrede člana 31. Ustava u vezi sa članom 6 EKLJP u vezi sa načelom jednakosti oružja

73. Sud podseća da navodi podnosioca zahteva u vezi sa , podnosilac zahteva povezuje sa „*neuspehom sudova u svim instancama da uzmu u obzir predložene činjenice i dokaze od podnosioca, je u suprotnosti sa principom jednakosti oružja i pravom na obrazloženu odluku, kao temeljnih elemenata prava za pravično i nepristrasno suđenje*”.
74. U konkretnom slučaju, Sud smatra da se prema članu 6. stav 3. tačka d) EKLJP ne daje stranci neograničeno pravo da saslušava svedoke, ili da izvodi druge dokaze pred sudom već je, po pravilu, zadatak redovnih sudova da procene da li je potrebno pozvati određene svedoke, te da li bi izjave predloženih svedoka ili izvođenje drugih predloženih dokaza i radnji bile relevantne i dovoljne za odlučivanje u konkretnom slučaju (vidi: ESLjP, delimična odluka o prihvatljivosti od 5. jula 2005. godine, *Harutyunyan protiv Jermenije*, br. 36549/03).
75. U tom smislu, Sud primećuje da je Osnovni sud u svojoj presudi A. br. 657/ 16 obrazložio da je njegova odluka doneta „*nakon potvrđivanja svih relevantnih činjenica i zasnovan je na zakonskim odredbama na snazi*“, što se po mišljenju ovog Suda sledilo tokom celog postupka.
76. Štaviše, Sud primećuje da su Apelacioni i Vrhovni sud u svojim presudama dali jasna i detaljna obrazloženja, kako po pitanju dokaza koje je Osnovni sud prihvatio i izveo, tako i po pitanju dokaza koje je odbio.
77. Sud smatra da je u osporenim odlukama redovnih sudova jasno i argumentovano obrazloženo, „*da niko ne može da se angažuje u poslovanju kompanije osiguranja, ako nije licenciran, ili da pokušava da deluje kao licenciran*“ stoga je pravedno zaključio da je takvo delo osnov za poništenje licence, u skladu sa članom 15.1 (stav. o) Uredbe br. 2001/ 25. [...], upravni organ – tuženi CBK, u redovnom zakonskom procesu ukinuo licencu tužiocu, u skladu sa članovima 9.1, 15.1 i 52. Uredbe br. 2001/ 25 o licenciranju, nadzoru i regulisanju kompanija za osiguranje i posrednika osiguranja, kao i zakona br. 03/ L – 209, za Centralnu banku Kosova.
78. Sud takođe podseća na drugu tvrdnju podnosioca zahteva „*Vrhovni sud odlučio o predmetu oslanjajući se samo na unutrašnje izveštaje, ne procenivši spise odgovarajućih slučajeva koji su izneseni kao dokazi, ili, po potrebi da se zatraži i mišljenje nekog nezavisnog eksperta iz oblasti osiguranja, čini odluku manjkavom u pogledu adekvatnog obrazloženja*“.
79. Sud je već primetio da su redovni sudovi sproveli obiman i sveobuhvatan postupak u kojem su dokazi izneti od podnosioca zahteva i CBK. Pored toga,

redovni sudovi su rešili zahtev podnosioca vezano za izvođenje spisa kojom je podnosilac saopštio partnerima ukidanje licence i obrazložili zašto nisu smatrali da ovo predstavlja osnov za poništenje sporne odluke.

80. Imajući u vidu gore navedeno, Sud smatra da su redovni sudovi dali jasne i precizne argumente kako bi potkrepili sve svoje nalaze i zaključke. Shodno tome, Sud ne može da oceni postupak pred redovnim sudovima kao proizvoljan.
81. U okolnostima konkretnog slučaja, Sud smatra da podnosilac zahteva nije dovoljno potkrepio svoje tvrdnje da tokom sudskih postupaka nije imao pogodnosti kontradiktornog postupka; da nije imao mogućnost da u raznim fazama postupka, iznese tvrdnje i dokaze koje je smatrao bitnim za svoj predmet, da nije imao priliku da pobija tvrdnje i dokaze koje je iznela protivna strana, da sudovi nisu saslušali i ispitali sve njegove tvrdnje, koje su, gledano objektivno, bile bitne za rešenje predmeta i da činjenični i pravni razlozi za pobijanu odluku nisu detaljno izneti od strane Osnovnog, Apelacionog i Vrhovnog suda. Stoga, Sud smatra da je postupak, uzet u celini, bio pošten (vidi, predmet ESLJP-a, *Khan protiv Ujedinjenog kraljevstva*, br. 35394/97, odluka od 04. oktobra 2000. godine).
82. Sud, dalje, smatra da nezadovoljstvo podnosioca ishodom postupka od strane redovnih sudova ne može samo po sebi pokrenuti dokazanu tvrdnju o povredi prava na pravično i nepristrasno suđenje (vidi, *mutatis mutandis*, predmet ESLJP-a, *Mezotur - Tiszazugi Tarsulat protiv Mađarske*, odluka od 26. jula 2005. godine, stav 21).
83. Kao rezultat, Sud smatra da podnosilac zahteva nije potkrepio tvrdnje da su relevantni postupci na bilo koji način bili nepravilni ili proizvoljni i da su osporenom odlukom povređena prava i slobode zagwarantovane Ustavom i EKLJP (vidi, *mutatis mutandis* predmet ESLJP-a, *Shub protiv Litvanije*, br. 17064/06, odluka od 30. juna 2009. godine).

(iii) Što se tiče tvrdnji povrede člana 49 Ustava, kao i principa proporcionalnosti prilikom određivanja ograničenja na uživanje ustavnog prava na rad i obavljanje profesije

84. Sud podseća da podnosilac zahteva navodi da je Presuda Vrhovnog Suda ARJ. UZVP br. 69/2017 od 25. januara 2018. godine, „krši i član 49 Ustava Kosova koji garantuje pravo na rad i obavljanje profesije kao i princip proporcionalnosti prilikom postavljanja ograničenja na uživanje ustavnog prava na rad i obavljanje profesije.“ Pozivajući se na princip proporcionalnosti podnosilac zahteva naglašava da „u konkretnom slučaju se jasno primećuje da ovaj ustavni princip nije ispoštovan bilo od CBK bilo od odgovarajućih sudova, uključujući i Vrhovni sud zato što je IIC Assistance izrečena najteža mera u okviru svih kaznenih mera (povlačenje licence) od ukupno 18 mera koje su dostupne CBK-u, na osnovu člana 77, stav 1(r) čineći nemogućim vršenje aktivnosti i usluga za koje je osnovano.“
85. Sud navodi da član 49. [Pravo na Rad i Obavljanje Profesije] Ustava, kaže:

“1. Garantuje se pravo na rad.

2. *Svako lice ima pravo da slobodno izabere svoju profesiju i radno mesto.*“

86. S tim u vezi, Sud primećuje da u smislu ovog prava, član 49. [Pravo na rad i obavljanje profesije] Ustava, definiše standard koji određuje garancije i prava na rad i mogućnosti za zapošljavanje i obezbeđivanja jednakih uslova bez diskriminacije, kao i pravo na izbor radnog mesta i slobodno obavljanje profesije, bez prinudne obaveze. Ova prava su posebno regulisana zakonima koji su na snazi (vidi, između ostalog, rešenje neprihvatljivosti u slučaju KI46/15, sa podnosiocem *Zejna Qosaj*, objavljeno dana 20. oktobra 2015. godine, stav 26, rešenje o neprihvatljivosti KI70/17, sa podnosiocem *Rrahim Ramadani*, objavljeno dana 8. maja 2018. godine, stavovi 49-50, rešenje o neprihvatljivosti u slučaju KI 64/18 sa podnosiocem *Hasan Maxhuni*, objavljeno dana 30. novembra 2018. godine, stavovi 74-76).
87. S tim u vezi, Sud smatra da se navodi podnosioca zahteva u vezi sa povredom prava na rad trebaju razmatrati u svetlu gore navedenog tumačenja. Zaštita prava na rad, je na specifičan način regulisana zakonskim odredbama koje su na snazi, a tumačenje i primena istih spada u delokrug dužnosti redovnih sudova.
88. Prema tome a i na osnovu gore rečenog Sud nalazi da je pravo na rad garantovano, sve dok pojedinac postupa u skladu sa zakonskim uslovima iz licence o radu kao i primenjivom zakone koji reguliše tu oblast.
89. Sud primećuje da je u ovom konkretnom slučaju Izvršni Odbor CBK-a doneo odluku br. 49-30/2012, kojom je prvobitno obustavio licencu podnosiocu zahteva (IIC Assistance) navodeći povrede „člana 49.1 Pravilnika Br. 2001/25 o Licenciranju, a nakon toga, dana 23. aprila 2013. godine, CBK je izvršio jedno fokusirano ispitivanje u kancelarijama podnosioca zahteva, kojom prilikom su ispitivači Odeljenja za Licenciranje i Regulisanje CBK-a predložili Izvršnom Odboru CBK-a da se podnosiocu zahteva, zbog utvrđenih povreda, povuče licenca za tretiranje šteta (*vidi stavove 15-19 ovog izveštaja / rešenja*).
90. U konkretnom slučaju u postupku pred redovnim sudovima u više navrata utvrđeno je da podnosilac zahteva nije postupio u skladu sa primenjivim zakonima primenjivom zakone koji reguliše tu oblast. Prema tome, nema dokaza da je podnosiocu zahteva skraćeno pravo na zakonit rad i izvršavanje profesije u smislu člana 49 Ustava. *U ovom konkretnom slučaju osporeno rešenje Vrhovnog suda ne sprečava podnosioca zahteva da radi ili da izvršava profesiju u skladu sa zakonima i zakonskim odredbama koje su na snazi.*
91. Na osnovu sudske prakse ovog Suda i ESLJP-a, nije dužnost ovog Suda da razmatra zašto podnosiocu zahteva nije određena neka druga mera, kao što tvrdi podnosilac „*od ukupno 18 mera koje su dostupne CBK-u u skladu sa članom 77 stav 1 (r) čineći mu nemogućim vršenje aktivnosti i usluga za šta je osnovano*“. Sud primećuje da se ovi navodi podnosioci zahteva tiče pogrešne primene materijalnog prava, tačnije sa načinom kako je CBK odabrala kaznenu meru koju je izrekla, samim tim Sud naglašava da je to jedno opšte pravilo, a po kojem je uloga redovnih sudova tumačenje i primena odredbi zakona, u ovom konkretnom slučaju, kaznena mera koja je CBK izabrala se tiče oblasti zakonitosti i kao takvi, ovi navodi ne spadaju pod oblast nadležnosti Suda,

odnosno, Sud ih u principu ne može razmatrati (vidi: slučaj br. 06/17, podnosilac: L.G. i pet drugih, rešenje o neprihvatljivosti od 25. oktobra 2016. godine, stav 36; i slučaj KI122/16, podnosilac Riza Dembogaj, Presuda od 30. maja 2018. godine, stav 56).

92. U tom pravcu, za navode podnosilac zahteva u vezi sa povredom prava i sloboda koje su zagantovane članom 49, Sud nalazi sa su neosnovani, zbog toga što ne postoji ništa u navodima podnosioca zahteva što bi obrazložilo zaključak da je došlo do povreda njegovih ustavnih prava koja su zagantovana članom 49 Ustava.
93. Sud naglašava da je obaveza podnosioca zahteva da potkrepi svoje ustavne tvrdnje i podnese *prima facie* dokaz koji ukazuje na povredu prava garantovanih Ustavom i EKLJP. (Vidi: slučaj Ustavnog suda br. KI19/14 i KI21/14, podnosioci zahteva: *Tafil Qorri i Mehdi Sylva*, od 5. decembra 2013. godine).
94. Što se tiče odluka Suda i odluka ESLJP koje je podnosilac citirao u njegovom zahtevu, Sud naglašava da okolnosti predmeta na koje se pozvao podnosilac zahteva ne podudaraju sa okolnostima konkretnog slučaja.

Zaključak

95. Kao rezime, Sud zaključuje da argumenti pokrenuti u zahtevu od strane podnosilac zahteva ni na jedan način ne opravdavaju navedene povrede ustavnih prava na koje se poziva podnosilac zahteva i on nije potkrepio tvrdnje o povredi prava zaštićenih Ustavom, odnosno članova 31. i 49. Ustava.
96. Shodno tome, Sud zaključuje da je zahtev očigledno neosnovan na ustavnom osnovama i treba da se proglašeni neprihvatljivu skladu sa pravilom 39. (2) Poslovnika.

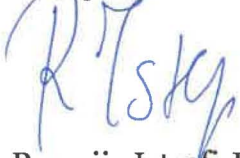
IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Kosova, u skladu sa članom 113. stavovi 1 i 7 i članom 21 stav 4 Ustava, članom 20. Zakona i pravilom 39 (2) Poslovnika o radu, na zasedanju održanom 15. aprila 2020 godine, jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahtev neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u skladu sa članom 20.4 Zakona i
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah.

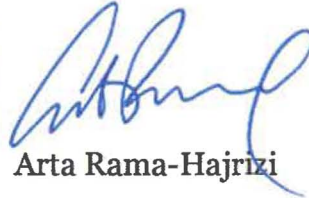
Sudija izvestilac

Remzije Istrefi-Peci

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi